

Miljøbyen Gamle Oslo (MGO) 1991-2000

Innlegg Bullby 22.oktober 24 – arkitekt Kjell Spigseth¹

Innhold:

1. MGO – hvorfor miljøby, bakgrunn og forutsetninger
2. Organisering, satsingsområder og arbeidsform
3. Virkninger utover bydelen Gamle Oslo
4. Hva kan vi ta med oss i dag?

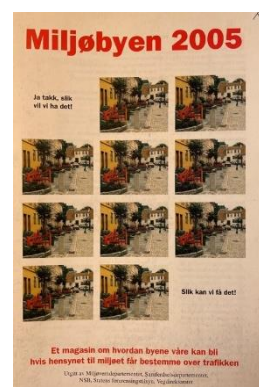
1. MGO – bakgrunn og forutsetninger lokalt, nasjonalt og globalt

Lokalt: Biltrafikken på E18 og E6 - lang tid gjennom bydelen, skapte et helvete av støy, forurensning og utrygghet. Bispevika og Bjørvika var en ørken av trafikkanlegg, jernbaneskinner og containere. En totalt nedslitt bydel, og fysisk forfall.

Gamlebyen skole ble nedlagt. Stor folkelig motstand og lokal organisering i velforeninger på Vålerenga, Gamlebyen og Grønland. Bydelen Gamle Oslo engasjerte seg også i fysisk forbedring.

Nasjonalt: MD hadde arbeidet med Forsøk i nærmiljø rundt om i landet på 1980-tallet og hadde erfaring fra samarbeid med kommuner og lokale organisasjoner om å forbedre nærmiljøene. Samarbeid MD-SD for mer miljøvennlig bytransport var etablert gjennom TP10 - Transportplanarbeidet i de ti største byene 1989-91, og gjennom Sykkelby-prosjektet som sprang ut av dette. Vi studerte europeiske byer, og Gustav Nielsen laget heftet «Miljøbyen 2005» - utgitt 1990 med bred offentlig støtte. Dette var første gang Miljøbybegrepet ble brukt i Norge.

¹ Tidligere byråsjef og seniorrådgiver i Miljøverndepartementet (MD) – og leder for Miljøbyprogrammet

Globalt – med to viktige hendelser i 1987: (1) Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (Brundtland-kommisjonen) la fram rapporten «Our Common Future». Den ga et løft for mer miljøvennlig politikk og marsjordre for en bærekraftig utvikling². Vi ville forbedre miljøet i byene, men Planavd. i MD hadde ingen midler til dette. Redningen kom paradoksalt nok gjennom; (2) Krakket på New-York børsen 19. oktober 1987 som lammet økonomien i mange land. Arbeidsledigheten steg kraftig fram mot 1990-tallet, også her i landet. Regjeringen satte derfor inn ekstraordinære sysselsettingstiltak i 1991, og miljøvernminister Th Berntsen ga oss i Planavdelingen et økonomisk handlingsrom vi ellers ikke hadde. Sykkelbyene og TON³-prosjektene nøt godt av midlene og vi kunne starte et nytt arbeid med Miljøbyer, der Gamle Oslo ble høyt prioritert. – En rekke oppryddings- og forbedringstiltak ble satt i gang i bydelen 1991.

Det såkalte nærmiljø- og sysselsettingsprosjektet i Gamle Oslo vakte betydelig interesse og var preget av ei aktiv grasrot av velforeninger og lokale fagfolk, sammen med bydelsforvaltningen og etatene. Vi hadde en rekke formelle og uformelle møter, også med Statens vegvesen, og et stort seminar 15. juni 1991 i Oslo Ladegaard⁴. Høsten 1991 fremmet Beboerforeningene en utviklingsplan og snuoperasjon for Gamlebyen for miljøvernminister Th Berntsen; «Miljøbyen Gamle Oslo: Gamlebyen år 2000»⁵ - en plan for store fysiske forbedringer i Gamle Oslo. Planvisjonen viste hvordan hele Gamlebyen med middelalderområdet kunne gjennomgå en etappevis utvikling og forvandling fram mot 2000 - i hovedsak gjennom å legge om hovedvegnettet, styrke grønnstrukturen og etablere et vannspeil på Sørenga. Vannspeilet skulle også klargjøre strandlinjen for middelalderbyen Oslo og Alnaelvas munning.

Arkitekt Jørn Skaare presenterte etappene for oss, og miljøvernminister Berntsen ble begeistret. Berntsen ønsket å få til et flerårig samarbeid med Oslo kommune, og byrådsleder Rune Gerhardsen og Byrådet i Oslo var fullt med. Etter samråd med byrådsleder og flere statsråder lanserte Miljøvernministeren for Stortinget våren 1992 et miljøprosjekt for Gamle Oslo. Arbeidet med prosjektet Miljøbyen Gamle Oslo (MGO) var dermed politisk klarert. Nærmiljø- og sysselsettingstiltakene utviklet seg altså til Miljøbyprosjektet.

2. **Organisering, satsingsområder og litt om arbeidsform**

Formell oppstart av Miljøbyen Gamle Oslo skjedde i 1993, samtidig som MD valgte ut byene Fredrikstad, Kristiansand, Bergen og Tromsø til å delta i Miljøbyprogrammet, som gikk fram til år 2000.

En politisk og en faglig styringsgruppe for MGO fremmet en forpro-sjektrapport⁶ for Regjeringen og Byrådet 16. juni 1993. Rapporten ga rammer for samarbeidet stat - kommune mot år 2000, overordnede mål, faglige prioriteringer og en finansieringsplan med 10 mill. kr per år - basert på spleising fra stat og kommune. Rapporten sier: «Fra statens side inngår

² MD fulgte opp med flere Miljøpakker i Norge 1988-89; i Kristiansand, Grenland, Drammen og Trondheim.

³ TON står for Trafikk-Oppvekst-Nærmiljø med prosjekter i fire lokalsamfunn (Et skritt mot Miljøby-begrepet)

⁴ Oslo Ladegård er en videreutvikling av Bispeborgen - med gamle steingulv fra den tiden Harald Hardråde og hans etterfølgere holdt til her. På den andre siden av Oslogate lå Hallvardskatedralen, bare ruiner igjen i dag.

⁵ Utarbeidet av Gamlebyen beboerforening sammen med bydelsadministrasjonen og finansiert av MD. Dette var videreføring av Ideskisse Gamlebyen Miljøpark, startet av bydelsforvaltningen i mars 1991- sammen med beboer- og velforeninger og fagfolk - og utformet av tre arkitektkontor bl.a. Arkitektskap på oppdrag fra bydelsforvaltningen, se brev til byråsjef Spigseth fra bydelsforvaltningen mars91 – kfr. arkivet på AHO.

⁶ «Miljøbyen Gamle Oslo. Forprosjektrapport». Miljøverndepartementet og Oslo kommune, juni 1993.

prosjektet i MDs program for å utvikle fem miljøbyer. Fra Oslo kommunes side er det et ledd i byråds satsing for å bedre levekår og boforhold i indre by øst.»
Prosjektet fikk en bred organisasjon:

Politisk styringsgruppe (PS) som ledet prosjektarbeidet med jevnlig politiske møter og årlige meldinger til regjeringen og byrådet. PS besto av Oslo kommune ved byrådsleder, byråden for kultur og byutvikling og byråden for miljø og samferdsel, samt leder for bydelsutvalget. Staten var representert ved statssekretærene i 5 departementer; Miljøverndept, Kommunal- og arbeidsdept, Kulturdept, Samferdselsdept og Sosialdept. Statssekretæren i MD ledet styringsgruppen. (Oslo komm. skulle overta ansvaret etter 1994, men ledelsen forble uendret⁷ til 2000).

Faglig styringsgruppe⁸ var meget stor ved oppstart, men fikk snart færre deltakere i et eget Arbeidsutvalg (AU) med deltakere fra Oslo kommune ved byrådsavd. for Næring og byutvikling (Rolf H Jensen), Miljø og samferdsel, bydelsforvaltningen Gamle Oslo og prosjektleder for MGO, og staten ved MD, KAD, KD og fylkesmiljøvernssjefen. Miljøbysekretariatet i MD sto for oversikten og rapporterte til politisk ledelse i MD. Faglig prosjektsekretariat⁹ med bred fagkompetanse ble etablert med kontor i den tidligere brannstasjonen på Grønland. Flere hovedtemaer ble definert med egne fagsekretærer, som fremmet tiltak innen prosjektets 8 satsingsområder: Areal og transport, Byfornyelse og nærmiljø, Grønn-struktur og vann, Drift og vedlikehold, Skole og arbeid, Helse og sosial, Kultur, og Middelalderbyen.

For lettere å gripe dette mylderet av fagområder kan vi dele tiltakene inn i fire hovedkategorier:

- 1 Raske fysiske forbedringer – med start under sysselsettingsperioden
- 2 Middelalderbyen, kulturminner og åpent Vannspeil
- 3 Parker, grønnstruktur og bekkeåpning
- 4 Miljøvennlig transport og omlegging av hovedvegnettet

De andre innledderne skal fortelle om arbeidet i prosjektet, men jeg vil trekke fram noen avgjørende tiltak som profilerte Miljøbyen Gamle Oslo utad; Barokkhagen ved Ladegården og Middelalderparken med Vannspeilet, som Oslo kommune gjennomførte fram til sitt 1000-årsjubileum i år 2000. Her ble også Øyafestivalene arrangert i flere år. Middelalderfestivalene med ridderturneringer tydeliggjorde Oslo som middelalderby. Endelig – i juni 2023 åpnet Klosterengaparken med vann og steinskulpturer, etter utrettelig innsats fra Jørn Skaare.

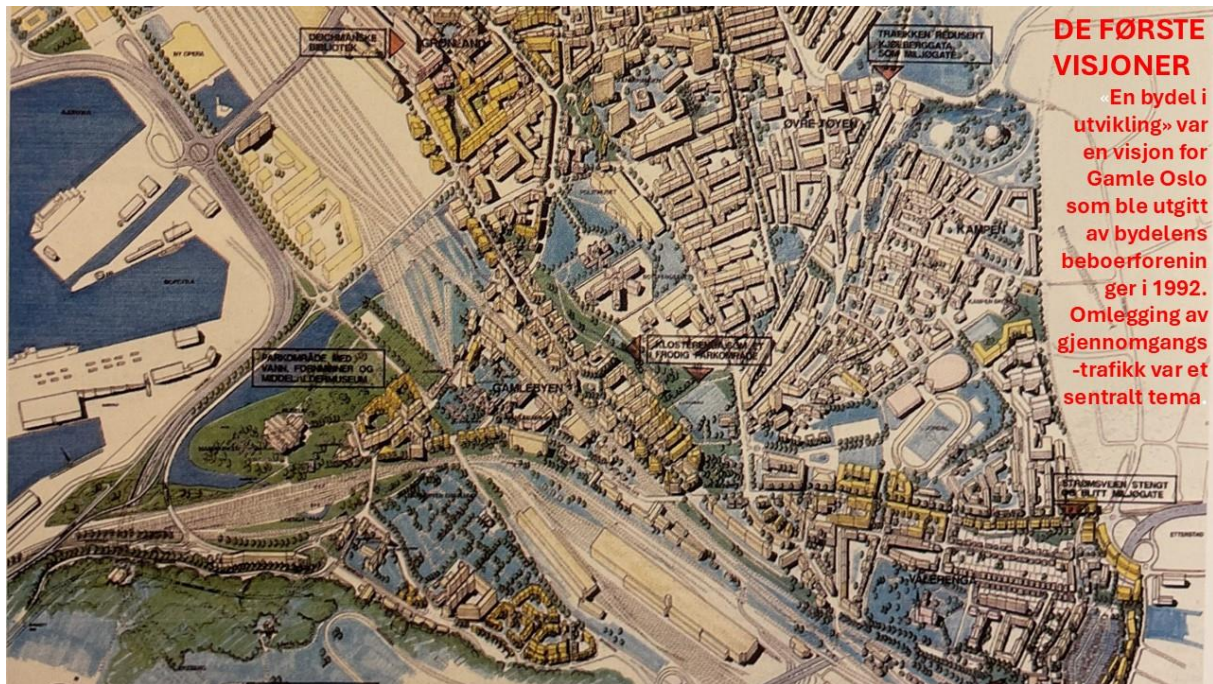
Med hensyn til arbeidsformer i MGO vil jeg nevne to særtrekk: Det ene er bruken av Miljøbyavtaler som jeg kommer tilbake til. Men det som først og fremst kjennetegner prosjektet faglig er den utstrakte bruken av Framtidsbilder eller Visjoner for ny byutvikling – noe som bidro til optimisme. Visjonene viste de store trekkene i forbedring av hele bydelen eller mere konkrete tiltak, som ny utbygging. - Eksempler på slike visjoner er serien av framtidsbilder for hele bydelen; med nytt transportsystem, anlegg av parker, vannspeil og grønnstrukturen.

⁷ Lederne var Børre Pettersen, Bernt Bull, Jesper W Simonsen og Stein Lier Hansen.

⁸ Kommunaldirektør Rolf H. Jensen og Kjell Sollid Johansen ledet arbeid i Oslo kommune, og byrådsjef Kjell Spigseth ledet Miljøbysekretariatet i MD.

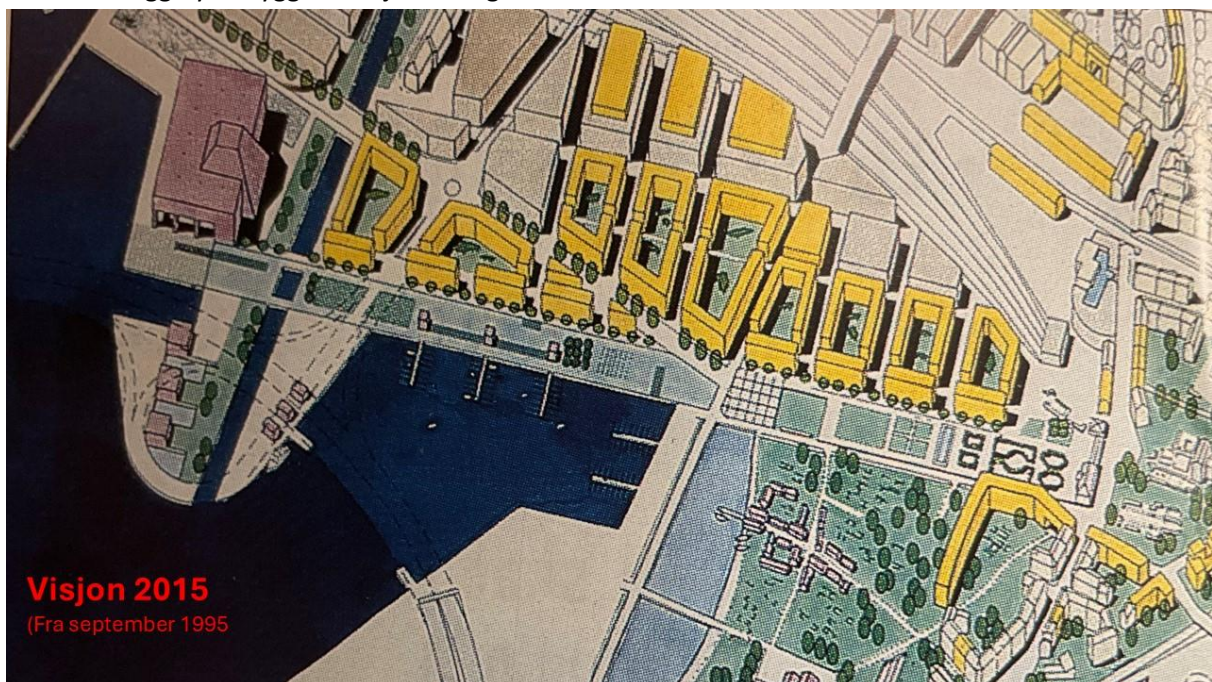
⁹ Prosjektlederne var Gudmund Hoel, Per Gregersen og Øystein Linnerud.

Første eksempel; Framtidsbildet fra februar 1992 «En bydel i utvikling», utgitt av bydelens velforeninger.

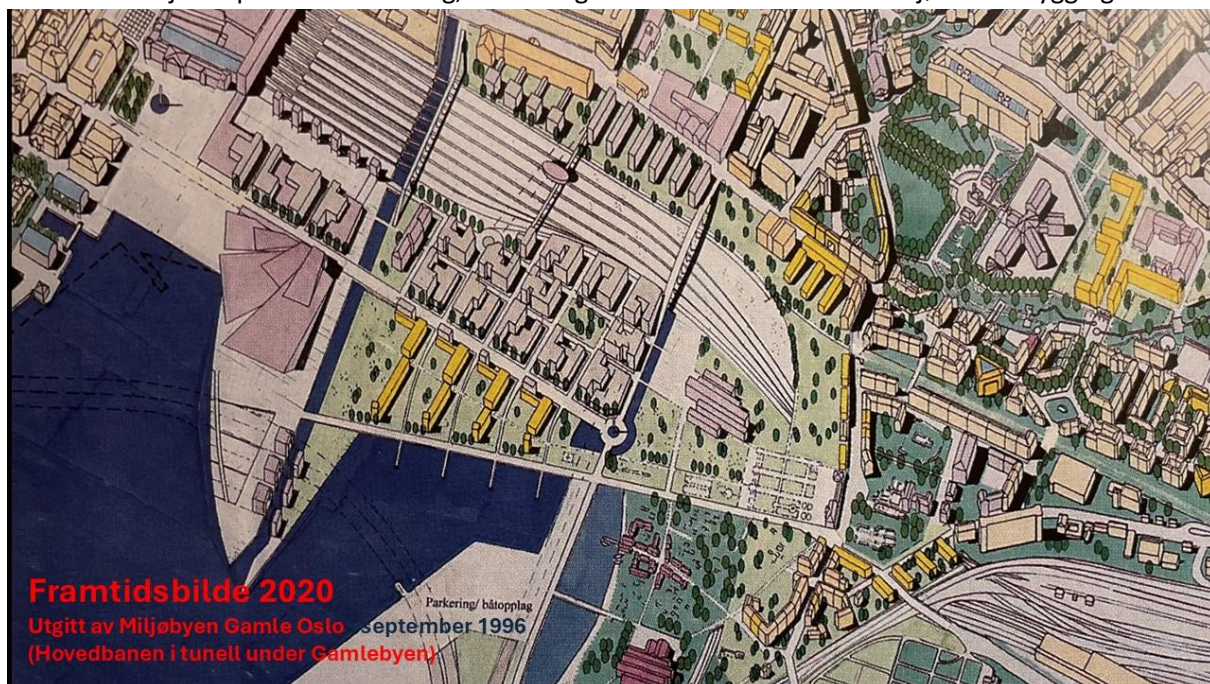

Her ser vi at Loengbrua over kirkeruinene er fjernet, og bydelen har fått et vannspeil og en ny middelalderpark. Slik er det blitt! Visjonen viste alt i 1992 plassering av ny opera i Bjørvika! Byrådet ledet av Arbeiderpartiet aksepterte dette. Det morsomme her er at på andre halvdel av 1990-tallet fikk MGO forbud mot å framstille Opera i Bjørvika av Høyrebyrådet, som ønsket den nye operaen på Vestbanen.

Eksempel 2 fremmet av prosjektet i sept. 1995; «Visjon 2015 – et diskusjonsgrunnlag» viser i tillegg ny bebyggelse i Bjørvika og E18 som senketunnel ute i vannet. :

Eksempel 3 fra sept. 1996: «Framtidsbilde 2020» (se bilde neste side) viser ny bebyggelse i hele Bjørvika, som del av Oslo sentrum – en forløper for senere planarbeid. Miljøbyen viste i 1998 også en visjon for 700 boliger på Sørengautstikkeren, den gang full av containere. Havnesjefen protesterte kraftig, men boliger kom senere som del av Bjørvikautbyggingen.

Det som kjennetegner disse tegningene og visjonene er at de er konkrete, tredimensjonale bilder av de fysiske omgivelsene, gjerne aksonometriske tegninger, som er lett gjenkjennelige og forståelige. Disse visjonene ga folk forhåpninger om at Gamle Oslo kunne ha en lysere framtid. - Enkelte kritikere mente at «prosjektet forførte politikerne». Jeg må spørre; Hva er galt i at vår profesjon lager framstillinger som både politikere og legmann lett kan forstå og som kan skape entusiasme for ny utvikling av byen? Vi har vel nok arealplaner med ulike fargete flater som svært få forstår.

Arbeidsform 2: «Miljøbyavtaler» ble brukt av prosjektsekretariatet i arbeidet med å lansere nye tiltak, og som ledd i å oppnå bredt samarbeid om tiltakene med bydelen og både kommunale og statlige etater. Prosjektet var i stand til dette - ut fra to forutsetninger:

- 1) De hadde egne fagfolk som arbeidet tett med lokale krefter, bydelsforvaltningen, velforeninger og etatene, samt lokale konsulenter. Slik kunne de kartlegge behovene og fremme ideer og forslag til konkrete tiltak som bydelen trengte.
- 2) Prosjektet disponerte egne pengemidler som de kunne bruke i spleiselag med andre offentlige organer og ulike tilskuddsordninger. Slike miljøbyavtaler bidro til at prosjektet kunne drøye sine egne midler.

MGO gjennomførte eller støttet vel 230 tiltak den tiden prosjektet var i full drift, over ca. 6 år. Dette gjelder ikke bare fysiske forbedringer, slik som plasser og gatetun, men også en rekke skole- og helsetiltak, som Barnebondegård på Kampen, og samarbeid om større kulturtiltak som Det Åpne Teater og Internasjonalt Kultursenter og Museum (IKM).

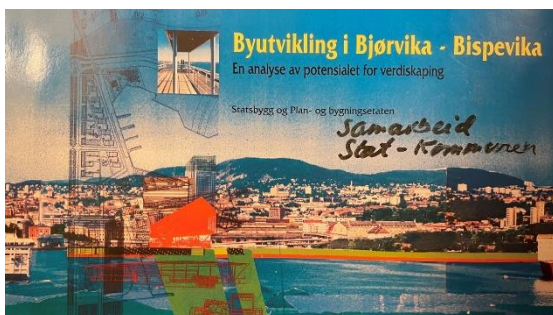
Ut fra forprosjektrapporten skulle MGO disponere 6 x 10 mill. kr, altså 60 mill. kr. Men sluttrapporten viser at prosjektet alt i alt disponerte rundt 156 mill. kr. De var altså gode til å oppnå samarbeid med andre.

3. Virkninger av prosjektet ut over Gamle Oslo

Miljøbyen Gamle Oslo ble et foregangsprosjekt på flere måter. Jeg skal peke på tre områder der MGO bidro til nye utvikling:

- Miljøbyprogrammet
- Forløper for Områdesatsingene
- Bidrag til Byutvikling i Bjørvika

MGO var den første av Miljøbyene, og arbeidet med å bygge opp prosjektet bidro i arbeidet med å etablere et eget Program for utvikling av Miljøbyer fram mot år 2000. Som i Gamle Oslo deltok det politiske lederskapet i staten og de fem miljøbykommunene sterkt i Miljøbyprogram-mets arbeid og utvikling. - Miljøbyprogrammet fikk stor betydning for å utvikle en nasjonal politikk for fysisk byutvikling. Denne ble trukket opp gjennom St.meld. 23 (2001-2002) «Bedre miljø i byer og tettsteder». Meldingen bygget på anbefalingene fra Miljøbyprogrammet og definerte for første gang her i landet en fysisk bypolitikk som fremdeles gjelder.

Oslobenken på Stortinget ble opptatt av arbeidsformen i Miljøbyen Gamle Oslo, da prosjektet var godt i gang, og tok initiativ i Stortinget for en tilsvarende satsing for hele Oslo Indre Øst. Det var flere år med tautrekking mellom stat og kommune, før denne satsingen kom i gang i 1997 og varte fram til rundt 2006. - Etter samarbeidet om MGO kontaktet Oslo

kommune MD og ba om samarbeid stat-kommune om en storsatsing i Groruddalen. På grunnlag av erfaringene fra MGO deltok vi sterkt i å organisere Groruddalssatsingen innad i staten og i samarbeid med Oslo kommune. Plankontoret for Groruddalen ble opprettet, men fikk få ansatte. Groruddalssatsingen startet i 2007 med fire programområder i samarbeid mellom fire departementer, Oslo kommune og bydelene. Satsingen gikk over 10 år med 50 mill. kr årlig fra både stat og kommune. Arbeidet ble ledet av politiske årsmøter og rapportert gjennom årlige meldinger. Alt bygget på erfaringene fra MGO, bare i større målestokk. - Dette ble den første store Områdesatsingen i Oslo. MGO var altså forløper for en ny arbeidsform som

fremdeles pågår - i dag med flere Områdesatsinger i Oslo, nå finansiert med 150 mill. kr fra staten og 118 mill. kr fra kommunen.

Bidrag til byutviklingen i Bjørvika. I 1998 utga Statsbygg og Plan- og bygningsetaten rapporten «Byutvikling i Bjørvika-Bispevika. En analyse av potensialet for verdiskaping». Her står det; «I 1993 ble prosjektet «Miljøbyen Gamle Oslo» opprettet i et samarbeid mellom stat og kommune, og dette prosjektet har også bidratt til å holde fokus på Bjørvikaområdet og middelalderbyen i Oslo». Hva besto dette fokuset i?

Så snart opplegget for arbeidet i Miljøbyen Gamle Oslo var på plass, begynte den politiske styringsgruppen å interessere seg for en mulig byutvikling i Bispevika og Bjørvika. Området inngår i bydel Gamle Oslo, og miljøbyprosjektet belyste gjennom flere visjoner mulighetene for byutvikling der. Styringsgruppen behandlet saken flere ganger, og synspunkter mellom de statlige og kommunale interessene ble utvekslet i en tidlig fase.

Prosessene i Politisk styringsgruppe og de betydelige statlige interessene rundt Oslo S, landets viktigste knutepunkt, var bakgrunnen for at Regjeringen i 1996 tok et initiativ til mulig byutvikling i Bjørvika. **Regjeringen Jagland gjorde et historisk vedtak 13. juni 1996 for å tilrettelegge for ny byutvikling i Bjørvika**, etter regjeringsnotat fremmet av miljøvernminister Thorbjørn Berntsen «Bjørvika som byutviklingsområde for stat og kommune». Dette er bemerkelsesverdig, siden det er sjelden staten tar initiativ til byutvikling.

Forarbeidet til denne saken var i Planavdelingen tett integrert med arbeidet i Miljøbyen Gamle Oslo, som sekretariat for Politisk styringsgruppe. I tillegg skjedde flere statsinterne avklaringer i første rekke med Kultur-departementet (KD) vedrørende lokalisering av Opera og med Samferdselsdepartementet (SD) vedrørende en ny Senketunnel i Bjørvika.

Regjeringen vedtok at Miljøverndepartementet (MD) og SD skulle koordinere statlige interesser i Bjørvika i samråd med KD og berørte departementer, og finne samhandlingsformer med Oslo kommune med sikte på ny beslutning i regjeringen. Alt dagen etter, den 14. juni, behandlet PS for MGO saken: «Byutvikling i Bjørvika». Leder av PS, statssekretær Bernt Bull, oppsummerte debatten i to punkter:

- Statlige myndigheter vil samordne sine interesser i området
- Oslo kommune tar et hovedansvar for å drive planarbeidet Bjørvika/Bispevika/Oslo S-området fram til reguleringsplan, i samråd med statlige myndigheter

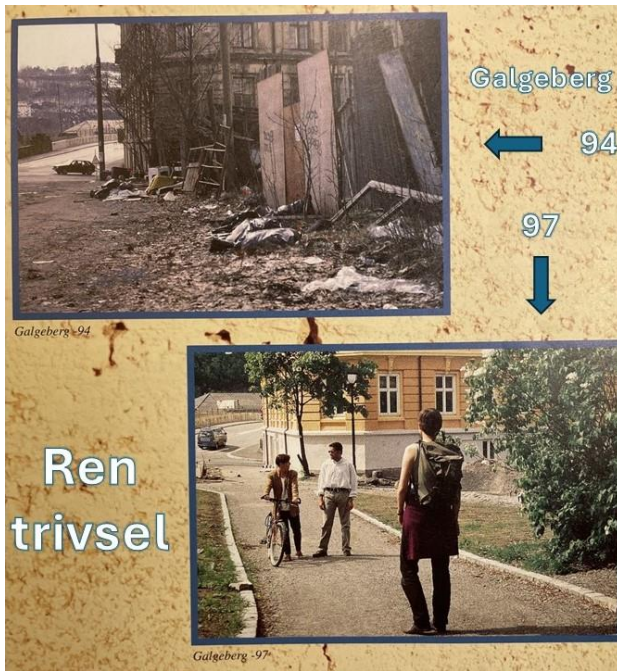
Dette la det viktige politiske grunnlaget for samarbeidet stat-kommune om Bjørvika og det senere konkrete planarbeidet. Ansvar for å koordinere de statlige interessene i Bjørvika ble sent i år 2000 overført fra MD til AAD, som hadde Statsbygg som sitt underliggende organ.

Hva kan vi ta med oss av lærdommer fra Miljøbyen Gamle Oslo?

Prosjektet var vellykket. Det snudde den negative utviklingen i Gamle Oslo, med en rekke fysiske miljøforbedringer (se bilde på neste side), etter deltakelse fra beboerne, barn og unge. Dette hadde nok betydning for oppvekst-forholdene og for det sosiale miljøet.

Trenger byen i dag noe av lærdommene fra arbeidet i MGO? Hvilke behov har byen i dagens situasjon?

På 1990-tallet var bilismens ødeleggelse av lokalmiljøet hovedproblemet – i alle fall i Gamle Oslo. Bytransporten er nå mer under kontroll, og Oslo har fått et bedre kollektivtilbud. Fotgjengere og syklistene har det lettere, og det fysiske utemiljøet er bedret mange steder. Selv om fotgjengerne er fritt vilt på mange fortau pga syklistene og sparkesykler.

Overskriftene i dag forteller om mange unge som faller ut av skole og arbeidsliv, manglende integrering i lokalsamfunnet, økende utrygghet, ungdomskriminalitet og redselen for såkalte «svenske tilstander».

Slike problemer må nok i hovedsak møtes i familie og oppdragelse, skole og arbeidsliv og gjennom bydelenes og etatenes arbeid. **Men jeg tror det også ligger lærdommer og muligheter for et bredt forebyggende arbeid i den områdebaserte måten Miljøbyen Gamle Oslo arbeidet på, og som kan ha overføringsverdier til dagens samfunn.**

Jeg tenker på følgende fire forhold ved organiseringen av MGO:

1. Den brede Politiske styringsgruppen med kopling til byens politiske styringssystem, sentralt og for bydelen
2. Arbeidsutvalget med kopling til rådhuset, viktige sektorer og bydelen
3. Det sterke faglige prosjektsekretariatet med base i bydelen
4. Egne pengemidler gjennom årlige bevilgninger, som ga kraft til å gjennomføre tiltak i bydelen, sammen med ulike etater, lokale institusjoner og organisasjoner

Foruten den sterke politiske forankringen var styrken ved MGO det lokalt baserte faglige prosjektsekretariatet:

Dette ga nærhet og kjennskap til lokale utfordringer og oppgaver, men også til frivillige krefter og ressurser i lokalsamfunnet, lokale organisasjoner og institusjoner og gjerne samspill med lokalt næringsliv

Samt muligheten til å arbeide med lokalsamfunnet som en helhet og ikke bare ta utgangspunkt i etatenes sektoroppgaver.

Syssettingsarbeidet i Gamle Oslo kan belyse dette; Fagkonsulentene klargjorde arbeidsoppgaver som trengte lokal gjennomføringskraft og som ga arbeidsplasser; Tiltak som opprydding og utbedring av turveiene i Ekebergskråningen, utbedring av fotgjengerundergangen under jernbanen ved Schweigaardsgate, klatrestativ og utstyr til lekeplasser. Ekstramidlene utløste en serie tiltak; til rengjøring, opprydding og byggeoppgaver; Vålerengaparken, Urtehagen, Klosterenga, opprusting av utearealer i barnehager, restaurering av muren rundt Kretsengselet, turveier og idrettsplasser. Prosjektet samarbeidet om gjennomføringen med *Gamle Oslo servicesentral*, som USBL hadde bygget opp tidligere. Servicesentralen ga arbeid til unge ledige, på det meste 25 tilsatte.

Flere uten arbeid og sosial trygghet fikk arbeidstrening. – Denne organiseringen ga en lav terskel inn i arbeidslivet. **Hva kan slik arbeidstrening gi av følelsen av å delta i samfunnet, for sosial integrering og derved som en forebyggende virksomhet?**

I Oslo og i landet ellers har vi nå drevet lokalsamfunns- og områderettet arbeid i mange år. Vi kan nevne Nærmiljøforsøkene på 1980-tallet, Miljøbyarbeidet på 1990-tallet, den første Oslo indre øst-satsingen fra 1997, Groruddalssatsingen 2007-2016, pluss en fase to fra 2017, så Tøyensatsingen som har inngått i Områdesatsingen Oslo indre øst, samt Områdesatsingen i Oslo sør. Mye er oppnådd - med tanke på både fysiske forbedringer, nye møtesteder, integrering og sosiale tiltak. Vellykkede tiltak med både integrerende og forebyggende effekt. Men disse eksemplene synes å være ad hoc-rettet og prosjektbaserte tiltak, som liksom må oppfinnes og organiseres på ny og på ny. **Vårt samfunn har foreløpig ikke kommet dit - at vi ser slike områdebaserte arbeidsformer, sammen med de som bor der, som en generell og god måte og drifte og vedlikeholde byen og dens ulike lokalsamfunn.**

Slike arbeidsformer kunne trolig bli en framtidig forebyggende måte å organisere våre bydeler og lokalsamfunn. Men vårt samfunn har større oppmerksomhet på kostbar brannslukking og reparasjoner av problemene etter hvert som de oppstår.

En ny og forebyggende metode å organisere og drive de lokalsamfunn, som trenger dette, vil selvsagt koste en god del over offentlige budsjetter. Det er meget bra at staten og Oslo kommune fortsatt samarbeider om tre Områdesatsinger – med samlet over 260 mill. kr i året! Dette er mye, men likevel småpenger sammenliknet med de 2,4 mrd. som er foreslått over neste års statsbudsjett for å styrke politiet, for ikke å nevne kostnadene ved alle ungdommene som faller ut av yrkeslivet, kostnadene ved ungdomsfengsler og spesialinstitusjoner av ulike slag. Noe vi trenger dersom ikke skoler, ungdomsklubber og lokalsamfunn kan løse ulike problemsituasjoner i tidlig fase.

Jeg tror kimen til en ny Politikk for Bydelsutvikling kan ligge i den måten Miljøbyen Gamle Oslo ble organisert på. Så vidt jeg vet har de andre områdesatsingene ikke hatt et lokalt prosjektkontor med bred fysisk planleggerkompetanse og egne midler, slik MGO hadde. Jeg tror Oslo kommune med fordel kan prøve ut en styrking av bydels-forvaltningen med fysisk planleggerkompetanse i noen aktuelle bydeler. Samt at byrådet kunne drive fram og prøve ut slike områderettete og forebyggende arbeidsformer med tanke på nye og varige forvaltnings-løsninger. Det er viktigere enn å lage større bydeler som nå står på tapetet. Husk at Oslos bydeler er større enn en gjennomsnittskommune – men har vanligvis ingen fysiske planleggere, som kan følge med og være et bindeledd til byens planmyndigheter og sektormyndigheter i fysiske endringsprosesser. Byene våre skal og må nå vokse innover – og byomforming vil derfor bli en løpende oppgave. Bydeler flest har knapt en fagperson som kan ivareta og formulere befolkningens interesser i denne pågående lokale bydelsutviklingen. Alt overlates til eiendomsbransjen.

Byens *overordnede struktur* må selvsagt ivaretas av sentrale myndigheter, mens *mindre tiltak på områdenivå* kan behandles og besluttes lokalt og i samarbeid med aktuelle sentrale fagorganer. Mindre oppgaver og fysiske tiltak, som ikke påvirker byens overordnede struktur, bør kunne defineres og gjennomføres på områdenivå – noe som kan gi lokale arbeidsplasser. **Det er i dag lang vei fra den enkelte fram til besluttede organer i Oslo kommune.** Dette fører til både avmakt og fremmedgjøring i egen by. Bare det å gjøre denne veien kortere er en oppgave i seg selv. La derfor bydelens beboere delta på alvor og opprett lokale plangrupper som er lett tilgjengelige. Lokale planleggere kan kanskje bli befolkningens og lokalsamfunnets talerør inn i systemet – der de lokale tiltakene kan gjøres forståelige med lesbare kart og bilder.